

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα — Οικοδόμηση ενός οικοσυστήματος για την προώθηση των κοινωνικών επιχειρήσεων στο επίκεντρο της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής καινοτομίας»

[COM(2011) 682 τελικό]

(2012/C 229/08)

Εισηγητής: **ο κ. GUERINI**

Στις 25 Οκτωβρίου 2011, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

“Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα — Οικοδόμηση ενός οικοσυστήματος για την προώθηση των κοινωνικών επιχειρήσεων στο επίκεντρο της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής καινοτομίας”

COM(2011) 682 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 8 Μαΐου 2012.

Κατά την 481η σύνοδο ολομέλειας, της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 23ης Μαΐου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 193 ψήφους υπέρ, 4 κατά και 8 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρωτοβουλία της Επιτροπής η οποία παρεμβαίνει την κατάλληλη στιγμή με την εν λόγω ανακοίνωση που εξαγγέλλει έντεκα βασικές δράσεις. Η ΕΟΚΕ δηλώνει επιπλέον με ικανοποίηση ότι η Επιτροπή άντλησε διάφορες ιδέες από την διερευνητική γνωμοδότηση ⁽¹⁾ με θέμα την κοινωνική επιχειρηματικότητα.

1.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι κοινωνικές επιχειρήσεις πρέπει να τυγχάνουν υποστήριξης λόγω του ζωτικού ρόλου τον οποίο μπορούν να διαδραματίσουν ως κινητήριες δυνάμεις της κοινωνικής καινοτομίας τόσο επειδή εισάγουν νέες μεθόδους για την παροχή υπηρεσιών και την πραγματοποίηση παρεμβάσεων με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων όσο και επειδή ευνοούν τη δημιουργία νέων προϊόντων για την κάλυψη νέων αναγκών της κοινωνίας. Ειδικότερα, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει τις τεράστιες δυνατότητες που προσφέρει η κοινωνική επιχείρηση για τη βελτίωση της πρόσβασης στην εργασία και των συνθηκών εργασίας ιδίως για τις γυναίκες και τους νέους, αλλά και για διάφορες άλλες κατηγορίες εργαζομένων που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση.

1.3 Η εν λόγω πρωτοβουλία της Επιτροπής αποτελεί σημαντική ευκαιρία για την υποστήριξη πρωτοβουλιών οι οποίες συμβάλουν στην επίτευξη ολοένα και μεγαλύτερης σαφήνειας όσον αφορά την ορολογία (αποφεύγοντας την αλληλεπικάλυψη των εννοιών της κοινωνικής οικονομίας «social economy», «social business», «social enterprise» και «social entrepreneurship»). Αυτό θα συνέβαλε στην εδραίωση των στόχων και των σκοπών της πρωτοβουλίας και θα αύξανε την αποτελεσματικότητά της. Για τον λόγο αυτόν η ΕΟΚΕ συνιστά στα θεσμικά όργανα της ΕΕ να χρησιμοποιούν με συνέπεια

τη φράση «κοινωνική επιχείρηση» τόσο στις πολιτικές προτάσεις όσο και σε επικοινωνιακό επίπεδο.

1.4 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την προβλεπόμενη δράση της Επιτροπής για την ανάπτυξη εργαλείων για την καλύτερη κατανόηση του τομέα και για να προβληθεί περισσότερο η επιχείρηση της κοινωνικής οικονομίας και συμμερίζεται τον στόχο να αναπτυχθούν πρωτοβουλίες που θα βοηθήσουν τις κοινωνικές επιχειρήσεις να ενισχύσουν τις επιχειρηματικές ικανότητες, τον επαγγελματισμό και τη δικτύωση των ικανοτήτων τους. Επίσης, αυτό θα προωθήσει τη συμβολή τους στην έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.

1.5 Επιδοκιμάζει ιδιαίτερα και υποστηρίζει τους στόχους της Επιτροπής σε σχέση με τη βελτίωση της πρόσβασης στις χρηματοδοτήσεις και του ρυθμιστικού πλαισίου: ως προς τους δύο αυτούς στόχους, συνιστάται απαραίτητως, προκειμένου να προωθηθεί η κοινωνική επιχείρηση, ένα ευνοϊκό οικονομικό και ρυθμιστικό πλαίσιο.

1.6 Η ΕΟΚΕ εκτιμά την έκκληση που απευθύνει η ανακοίνωση όσον αφορά τις πρωτοβουλίες για την ενθάρρυνση και την προώθηση μέτρων τα οποία θα βελτιώσουν την πρόσβαση των κοινωνικών επιχειρήσεων στις δημόσιες συμβάσεις.

1.7 Η ΕΟΚΕ προσυπογράφει την έκκληση προς τα κράτη μέλη να αναπτύξουν εθνικά πλαίσια για τη μεγέθυνση και την ανάπτυξη της κοινωνικής επιχείρησης, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών βασικών τομέων, προκειμένου να διασφαλισθεί η στήριξη και η ανάπτυξη, συνιστώντας ειδικότερα την ανάληψη πρωτοβουλιών για να επιτρέπεται στα επιμέρους κράτη μέλη να φοροαπαλλάσσουν τα μη διανεμηθέντα κέρδη, ώστε να διευκολυνθεί η οικονομική ενίσχυση των κοινωνικών επιχειρήσεων.

⁽¹⁾ EE C 24 της 28.1.2012, σελ. 1

1.8 Για να υποστηριχθούν καλύτερα οι δράσεις που προτείνονται από την ανακοίνωση, θα ήταν χρήσιμο να προωθηθούν δραστηριότητες αξιολόγησης των αποτελεσμάτων και του οφέλους που προκύπτει από τις κοινωνικές επιχειρήσεις.

2. Εισαγωγή

2.1 Η κοινωνική επιχείρηση αποκτά τα τελευταία χρόνια ολοένα και μεγαλύτερη σημασία στο πλαίσιο των οικονομικών πολιτικών και των πολιτικών συνοχής. Υπήρξαν πολλές και διάφορες πρωτοβουλίες οι οποίες διαδέχθηκαν η μία την άλλη και προωθήθηκαν από διάφορες οργανώσεις. Η ίδια η ΕΟΚΕ προώθησε ορισμένες γνωμοδοτήσεις πρωτοβουλίας, με τις οποίες το παρόν έγγραφο συμφωνεί απόλυτα και αποτελεί τη συνέχεια τους· παραθέτουμε ειδικότερα τη γνωμοδότηση με θέμα «Οι διάφοροι τύποι επιχειρήσεων»⁽²⁾ του 2009 και την πρόσφατη και σημαντική διερευνητική γνωμοδότηση «Κοινωνική επιχειρηματικότητα και κοινωνική επιχείρηση»⁽³⁾ η οποία εκπονήθηκε κατόπιν αιτήματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ως συμβολή στην κατάρτιση της πρωτοβουλίας για την κοινωνική επιχειρηματικότητα και η οποία περιλαμβάνει διάφορους βασικούς τομείς προτεραιότητας για την ανάπτυξη και τη μεγέθυνση της κοινωνικής επιχείρησης.

2.2 Εδώ και πολλά χρόνια στην Ευρώπη, και όχι μόνο σε αυτήν, έχει αποκτηθεί αξιόπιστη ακαδημαϊκή και επιστημονική εμπειρία σχετικά με τα θέματα που αφορούν την κοινωνική επιχείρηση, η οποία κατόρθωσε να παρακινήσει ακόμη και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ.

2.3 Είναι σημαντικό εν προκειμένω να αναφερθεί το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 19ης Φεβρουαρίου 2009, σχετικά με την κοινωνική οικονομία (2008/2250(INI)), καθώς και η έκκληση «From Words to Action: European Scholars in Support of Social Economy Enterprises» (Από τα λόγια στην πράξη: ευρωπαίοι ακαδημαϊκοί προς στήριξη των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας) την οποία απηύθυναν 400 καθηγητές ευρωπαϊκών πανεπιστημίων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με παρεμβάσεις των Επιτρόπων Barnier και Tajani στις 13 Οκτωβρίου 2010.

2.4 Η έννοια της «κοινωνικής επιχειρηματικότητας» απέκτησε με τον καιρό διάφορες σημασίες, διευρύνοντας σταδιακά το σημασιολογικό της πεδίο ανάλογα με τους συγγραφείς που τη χρησιμοποιήσαν· αρχικά χρησιμοποιήθηκε για να προσδιορίσει τις επιχειρηματικές δραστηριότητες που ασκούν οι μη κερδοσκοπικές οργανώσεις με σκοπό να παραγάγουν κέρδη τα οποία επανεπενδύουν για τη χρηματοδότηση των ίδιων των οργανώσεων· είναι σημαντικό να διασφαλιστεί η έννοια της κοινωνικής επιχείρησης, αποφεύγοντας τη σύγχυση με την «Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη». Αυτό πρέπει να τονιστεί στις επόμενες πρωτοβουλίες που θα αναλάβουν τα Όργανα της ΕΕ σε αυτόν τον τομέα.

3. Ο ορισμός της κοινωνικής επιχείρησης

3.1 Ο ορισμός της κοινωνικής επιχείρησης που προτείνεται στην ανακοίνωση σχετικά με την πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα αποτελεί ένα θετικό βήμα προς την αναγνώριση της ιδιαιτερότητας μιας τέτοιας οργάνωσης, οφείλει δε να είναι η περιγραφή αναφορές που πρέπει να χρησιμοποιείται από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ. Πράγματι, ορθώς λαμβάνει υπόψη τις τρεις βασικές διαστάσεις που διαχωρίζουν την κοινωνική επιχείρηση: τον κοινωνικό στόχο/σκοπό, την επιχειρηματική δραστηριότητα, και τη

συμμετοχική διακυβέρνηση. Η ΕΟΚΕ επιμένει ότι είναι αναγκαίο να χρησιμοποιηθεί η ίδια περιγραφή στην πρόταση κανονισμού σχετικά με τα ευρωπαϊκά ταμεία κοινωνικής επιχειρηματικότητας.

3.2 Είναι σημαντικό επίσης να αναφερθεί ότι η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στην πρόταση κανονισμού του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κοινωνική αλλαγή και την καινοτομία, επισημαίνει μια σειρά από απαιτήσεις απολύτως αποδεκτές, οι οποίες προσδιορίζουν την κοινωνική επιχείρηση.

3.3 Συμφωνεί ότι η Επιτροπή δεν πρέπει να παράσχει έναν κανονιστικό ορισμό της κοινωνικής επιχείρησης στο πλαίσιο των διαφόρων κανόνων που υφίστανται σε εθνικό επίπεδο και που πρέπει να τηρούνται, διασφαλίζοντας ότι ο ορισμός της κοινωνικής επιχείρησης δεν θα καταλήξει να χρησιμοποιείται καταχρηστικά.

3.4 Η ΕΟΚΕ επωφελείται της ευκαιρίας για να αναφέρει την —προσφάτως εγκριθείσα— διερευνητική γνωμοδότηση με θέμα «Κοινωνική επιχειρηματικότητα και κοινωνική επιχείρηση», η οποία περιέχει μια περιγραφή της κοινωνικής επιχείρησης που χαρακτηρίζεται ως εξής:

- έχει κατ' εξοχήν κοινωνικούς σκοπούς αντί του κέρδους· παράγει κοινωνικά οφέλη για τα μέλη ή το ευρύ κοινό·
- είναι κατ' εξοχήν μη κερδοσκοπική και τα πλεονάσματα του προϋπολογισμού επανεπενδύονται και δεν διανέμονται σε μετόχους ή ιδιοκτήτες·
- παρουσιάζεται με διάφορες νομικές μορφές και πρότυπα (για παράδειγμα: συνεταιρισμοί, αλληλασφαλιστικές εταιρίες, εθελοντικές οργανώσεις, ιδρύματα, κερδοσκοπικές ή μη εταιρίες)· συχνά συνδυάζονται διάφορες νομικές μορφές και ενίοτε αλλάζουν ανάλογα με τις ανάγκες·
- αποτελεί οικονομικό παράγοντα που παράγει αγαθά και υπηρεσίες (συχνά κοινωφελείς), συνήθως με έντονα στοιχεία κοινωνικής καινοτομίας·
- λειτουργεί (ως σύνολο) ανεξάρτητων οντοτήτων, με έντονα στοιχεία συμμετοχής και συναπόφασης (προσωπικό, χρήστες, μέλη), διοίκησης και δημοκρατίας (είτε αντιπροσωπευτικής είτε ανοιχτής)·
- συχνά προέρχεται από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

3.5 Λαμβανομένων υπόψη αυτών των χαρακτηριστικών, είναι σημαντικό να υπογραμμιστούν οι ακόλουθες ιδιάζουσες απαιτήσεις:

- **Ο μη κερδοσκοπικός χαρακτήρας** πρέπει να προβλέπεται στα καταστατικά μέσω της υποχρεωτικής διάθεσης των κερδών και των πλεονασμάτων διαχείρισης για την άσκηση των καταστατικών δραστηριοτήτων ή για την αύξηση των περιουσιακών στοιχείων μέσω της διάθεσής τους σε ένα αδιάθετο μεταξύ των ιδιοκτητών ταμείο τόσο κατά τη διάρκεια ζωής της επιχείρησης όσο και σε περίπτωση διάλυσής της. Στην κοινωνική επιχείρηση απαγορεύεται η άμεση διανομή κερδών και πλεονασμάτων διαχείρισης, καθώς και κεφαλαίων και αποθεματικών προς όφελος

⁽²⁾ EE C 318 της 23.12.2009, σ. 22.

⁽³⁾ EE C 24 της 28.1.2012, σ. 1.

των μελών του διοικητικού συμβουλίου, των μελών, των συμμετεχόντων, των εργαζομένων ή των συνεργατών· ο εν λόγω περιορισμός επεκτείνεται προφανώς και σε έμμεσους τρόπους, όπως για παράδειγμα η καταβολή στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και στους εργαζόμενους ανώτερων αμοιβών από εκείνες που προβλέπονται στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους ίδιους ή σε παρόμοιους τομείς και υπό τις ίδιες ή παρόμοιες συνθήκες. Κατά παρόμοιο τρόπο, η αποπληρωμή των χρηματοδοτικών μέσων πρέπει να είναι περιορισμένη και να μην μπορεί να υπερβεί ορισμένα ποσοστά, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι οι κοινωνικές επιχειρήσεις θα μπορούν να προβαίνουν σε επαρκή κεφαλαιοποίηση.

— **Το ενδιαφέρον για το κοινό καλό και το γενικό συμφέρον των κοινοτήτων.** Η κοινωνική επιχείρηση ορίζεται συχνά λαμβάνοντας υπόψη δύο διαφορετικά περιεχόμενα: τον κοινωνικό στόχο που επεκτείνεται στο γενικό συμφέρον αναφορικά με την τοπική κοινότητα ή συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες οι οποίες παρουσιάζουν διαφόρων ειδών «μειονεκτήματα» κυρίως όμως το είδος των αγαθών ή των υπηρεσιών σε συμφωνία με τον στόχο.

— **Η λειτουργία της προώθησης της κοινωνικής συνοχής** μέσω των αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται σύμφωνα με το στόχο της επίτευξης μεγαλύτερης οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας.

4. Παρατηρήσεις σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής

4.1 Η ανακοίνωση υπογραμμίζει διάφορες πτυχές σχετικά με τη βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση (3.1), την προβολή των κοινωνικών επιχειρήσεων (3.2), τη βελτίωση του ρυθμιστικού πλαισίου (3.3).

4.2 Σε σχέση με τη βελτίωση των δυνατοτήτων πρόσβασης στις χρηματοδοτήσεις, συμμερίζεται την εκτίμηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής περί της αναγκαιότητας χρηματοδότησης των κοινωνικών επιχειρήσεων. Και αυτό διότι παρατηρείται, τόσο στο πλαίσιο των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων όσο και στο πλαίσιο των φορέων διαχείρισης των μέτρων πιστωτικής στήριξης τα οποία εφαρμόζονται από τα κρατικά όργανα, έλλειψη κατάλληλων μέσων για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των κοινωνικών επιχειρήσεων. Πράγματι, σε πολλές περιπτώσεις διαπιστώνεται απροθυμία να αναγνωριστεί η «επιχειρησιακή» αξία και η οικονομική αξιοπιστία των κοινωνικών επιχειρήσεων.

4.3 Προκειμένου να διασφαλισθεί μεγαλύτερη προβολή για τα οφέλη της κοινωνικής επιχείρησης, είναι ζωτικής σημασίας να βασιστούμε στη μέτρηση των κοινωνικών αποτελεσμάτων πέραν του καθαρά οικονομικού. Τονίζεται ότι είναι αναγκαίο να υπάρχουν διαθέσιμα μέσα που να επιτρέπουν την αξιολόγηση και την αξιοποίηση του κοινωνικού αντικτύπου και της κοινωνικής αποτελεσματικότητας των δραστηριοτήτων των κοινωνικών επιχειρήσεων.

4.4 Οι πρακτικές της υποβολής κοινωνικών εκθέσεων έχουν θεμελιώδη σημασία για τις οργανώσεις της κοινωνικής οικονομίας. Υπάρχουν διάφορα μέσα για τη μέτρηση των αποτελεσμάτων μιας επιχείρησης στο κοινωνικό επίπεδο, τα οποία αναπτύχθηκαν κυρίως από τις πιο διαρθρωμένες οργανώσεις, ωστόσο θα πρέπει να μελετηθούν και να μοντελοποιηθούν μέσα κατάλληλα για χρήση ακόμη και από τις μικρές κοινωνικές επιχειρήσεις. Η Επιτροπή πρέπει να δρομολογήσει μια μελέτη που θα συγκρίνει τα υφιστάμενα μοντέλα, να ενθαρρύνει τη χρήση αυτών των συστημάτων και να αναλάβει δράση προκειμένου να αναπτυχθεί ένα κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ή

ένας κοινός ευρωπαϊκός κώδικας συμπεριφοράς που να μπορεί να χρησιμοποιηθεί από ένα ευρύ σύνολο κοινωνικών επιχειρήσεων.

4.5 Προκειμένου να αυξηθεί η εμπιστοσύνη και η πίστη στις κοινωνικές επιχειρήσεις, είναι σημαντικό να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη στην κοινωνική επιχείρηση συγκρίνοντας την κοινωνική «επισήμανση» σε ολόκληρη την ΕΕ· για τον λόγο αυτόν θεωρεί ότι, όπως προτείνει η Επιτροπή στη βασική δράση 6, θα μπορούσε να δημιουργηθεί μια δημόσια βάση δεδομένων για τη σύγκριση μοντέλων σχετικά με τον τρόπο μέτρησης των κοινωνικών αποτελεσμάτων και τον τρόπο εφαρμογής των υφιστάμενων μεθόδων.

4.6 Θεωρεί θετική την πρόθεση βελτίωσης του νομικού περιβάλλοντος που μπορεί να χρησιμοποιηθεί από την ευρωπαϊκή κοινωνική επιχειρηματικότητα (βασική δράση 9) όσον αφορά τόσο την απλούστευση του κανονισμού σχετικά με το καταστατικό της ευρωπαϊκής συνεταιριστικής εταιρείας, όσο και την πρόταση θέσπισης καταστατικού του ευρωπαϊκού ιδρύματος. Ένα καλύτερο νομικό περιβάλλον για την κοινωνική επιχείρηση θα μπορούσε επίσης να επωφεληθεί από κατευθυντήριες γραμμές για τη θέσπιση καταστατικών για τις ενώσεις προώθησης και ειλεοντισμού από τις οποίες συχνά δημιουργούνται κοινωνικές επιχειρήσεις. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ καλεί το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο να προχωρήσουν στην έγκριση των προτάσεων κανονισμού.

4.7 Κρίνεται σκόπιμη, εν προκειμένω, η δέσμευση την οποία ανέλαβε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την ανακοίνωση να δρομολογήσει μια μελέτη σχετικά με την κατάσταση των αλληλασφαλιστικών εταιρειών σε όλα τα κράτη μέλη, προκειμένου να εξεταστούν ειδικότερα οι διασυνοριακές δραστηριότητές τους. Η εκ νέου ανακάλυψη και η αξιοποίηση του συστήματος των αλληλασφαλιστικών εταιρειών ως μέσου κοινωνικής προστασίας αποτελεί ασφαλώς σημαντική προοπτική για τη διατήρηση ενός συστήματος πρόνοιας χωρίς αποκλεισμούς.

4.8 Η στήριξη των κοινωνικών επιχειρήσεων μπορεί να προσφέρει ευκαιρίες συμμετοχής φορέων συμφερόντων και να διευκολύνει τη συμμετοχή των πολιτών με τη μορφή παροχής βοήθειας μέσω αυτοοργάνωσης η οποία ευνοεί τις μεθόδους συγκέντρωσης της ζήτησης και προωθεί τις εμπειρίες παροχής βοήθειας με αλληλασφαλιστική μορφή.

4.9 Η κοινωνική επιχείρηση ένταξης στην εργασία μπορεί να αποτελέσει, εάν προωθηθεί κατάλληλα, μακρόπνοο μέσο εφαρμογής ενεργών πολιτικών για την εργασία και μπορεί να ενθαρρύνει την απασχόληση ατόμων που ανήκουν σε μειονεκτικές ομάδες· αυτήν την περίοδο εργασιακής κρίσης μπορεί να έχει θεμελιώδη σημασία για όσους έχουν αποκλειστεί από την αγορά εργασίας.

4.10 Η συμμετοχή των εργαζομένων μπορεί να αποτελέσει σημαντικό μοχλό αντίδρασης για την αντιμετώπιση ορισμένων βιομηχανικών κρίσεων και θα μπορούσαν να ακολουθηθούν μορφές εξαγοράς επιχειρήσεων από εργαζόμενους οργανωμένους με διάφορες μορφές κοινωνικής επιχείρησης.

4.11 Οι κοινωνικές επιχειρήσεις διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο ως κινητήριες δυνάμεις της κοινωνικής καινοτομίας. Η εμπειρία των κοινωνικών συνεταιρισμών για την ένταξη στην εργασία αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα, αλλά, πέρα από τη νομική μορφή, η κοινωνική καινοτομία οφείλεται επίσης σε νέες μεθόδους παροχής υπηρεσιών, στη δημιουργία νέων καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών για την κάλυψη νέων αναγκών της κοινωνίας. Ως εκ τούτου, τα ευρωπαϊκά Όργανα οφείλουν να ενεργήσουν με συνέπεια, συντονίζοντας τα μέτρα για την κοινωνική επιχείρηση και την κοινωνική αλλαγή.

4.12 Πολύ χρήσιμες για τη στήριξη της καινοτομίας είναι οι οργανώσεις που ενθαρρύνουν τη δημιουργία και την ανάπτυξη δικτύων μεταξύ κοινωνικών επιχειρήσεων, προωθώντας τη συμμετοχή σε διαδικασίες σύμπραξης και επιχειρηματικές συγκεντρώσεις μεταξύ των κοινωνικών επιχειρήσεων σε κοινοπραξίες. Είναι, επομένως, σημαντική η πρόταση της Επιτροπής που με τη βασική δράση 5 προτείνει μέτρα για την ενθάρρυνση των συγκεντρώσεων και των δικτύων μεταξύ κοινωνικών επιχειρήσεων οι οποίες θα διευκολύνουν την ανταλλαγή ορθών πρακτικών, τις οικονομίες κλίμακας και τις κοινές υπηρεσίες (κατάρτιση, σχεδιασμός, διοίκηση κ.λπ.).

4.13 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την προβλεπόμενη δράση της Επιτροπής για την ανάπτυξη εργαλείων για την καλύτερη κατανόηση του τομέα και για να προβληθεί περισσότερο η κοινωνική επιχειρηματικότητα (βασικές δράσεις 5, 6, 8). Η καλύτερη κατανόηση των δυνατοτήτων που προσφέρει αυτό το επιχειρηματικό μοντέλο είναι χρήσιμη για την ενθάρρυνση μιας πιο εντατικής συνεργασίας μεταξύ των κοινωνικών επιχειρήσεων και των απλών επιχειρήσεων.

4.14 Είναι σημαντικό να αναπτυχθούν πρωτοβουλίες οι οποίες θα βοηθήσουν τις κοινωνικές επιχειρήσεις να ενισχύσουν τις επιχειρηματικές τους ικανότητες, τον επαγγελματισμό και τη δικτύωση των ικανοτήτων τους. Είναι χρήσιμη εν προκειμένω η πρόταση να προωθηθούν πλατφόρμες για την ανταλλαγή ορθών πρακτικών, καθώς και για την αύξηση του βαθμού διεθνοποίησης των κοινωνικών επιχειρήσεων.

4.15 Θεωρεί ότι η Επιτροπή θα πρέπει να δώσει προτεραιότητα στη σύγκριση των νέων νομικών μορφών που προκύπτουν για την κοινωνική επιχείρηση, δρομολογώντας μια διερευνητική μελέτη. Ωστόσο, η επικουρικότητα θα πρέπει να αποτελεί την κατευθυντήρια αρχή, δεδομένου ότι τα εθνικά μοντέλα ενδέχεται να χρειαστούν –ή όχι– ρυθμιστικά πλαίσια με βάση το οικείο περιβάλλον και τις οικείες παραδόσεις.

4.16 Είναι σημαντικό να ενθαρρυνθεί η μεγαλύτερη τάση προς την επικουρικότητα των κρατικών οργάνων, η ύπαρξη στοχευμένων πολιτικών παροχής κινήτρων και η δράση ανάπτυξης πρωτοβουλιών του επιχειρηματικού συλλογικού κινήματος οι οποίες αποδεικνύονται καίριες για την ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων.

4.17 Είναι απαραίτητο οι πολιτικές παροχής κινήτρων να μην στρεβλώσουν τις αρχές του ανταγωνισμού, αλλά να αναγνωρίσουν τις ιδιαιτερότητες της κοινωνικής επιχείρησης, οι οποίες δεν μπορεί να καμφθούν ευκαιριακά για την απόκτηση πλεονεκτημάτων.

4.18 Όσον αφορά την ανάπτυξη μέσων για τη βελτίωση των χρηματοδοτήσεων, η ΕΟΚΕ θα πρέπει να συγκεντρώσει και να κοινοποιήσει τις καινοτόμες προσεγγίσεις στα κράτη μέλη. Θα ήταν σκόπιμο να ενθαρρυνθούν εκείνες που αποσκοπούν στη στήριξη των επιχειρηματικών κυρίως πτυχών και συνεπώς:

— μέσα πιστωτικών εγγυήσεων για την κοινωνική επιχείρηση (όπως τα δίκτυα εγγύησης αλληλασφαλιστικού τύπου ή τα δημόσια ταμεία εγγυήσεων)·

— μέσα κεφαλαιοποίησης για κοινωνικές επενδύσεις μεσομακροπρόθεσμης διάρκειας (όπως ταμεία δεοντολογίας, ταμεία κοινωνικής καινοτομίας, ταμεία κοινωνικού επιχειρηματικού κεφαλαίου)·

— συστήματα ρυθμιστικού ή φορολογικού χαρακτήρα με στόχο τη στήριξη της κεφαλαιοποίησης των κοινωνικών επιχειρήσεων, ενθαρρύνοντας ή διευκολύνοντας τη συμμετοχή διάφορων ενδιαφερόμενων μερών.

4.19 Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις υβριδικές μορφές επενδύσεων οι οποίες είναι περισσότερο κατάλληλες για την κοινωνική επιχείρηση, διότι συνδυάζουν στοιχεία αξιολόγησης αλληλέγγυου τύπου και στοιχεία χρηματοπιστωτικού τύπου. Είναι επιπλέον σημαντικό, πέραν των κοινωνικών επιχειρήσεων, να αξιοποιηθούν οι βέλτιστες εμπειρίες των τραπεζών και των πιστωτικών ιδρυμάτων με ισχυρό κοινοτικό και συμμετοχικό χαρακτήρα, όπως στην περίπτωση των τραπεζών συνεταιριστικής πίστης ή των τραπεζών με δεοντολογικό και κοινωνικό προσανατολισμό.

4.20 Είναι θετική η παροχή στήριξης σε ιδέες όπως η μικροπίστωση (βασική δράση 2), αλλά είναι σημαντικό να υπάρξει διάκριση ανάμεσα στον αξιόπαινο κοινωνικό ρόλο της μικροπίστωσης, ενός εξαιρετικού μέσου που διευκολύνει την έξοδο των ανθρώπων από τις παγίδες της φτώχειας, και στα μέσα για την ανάπτυξη της επιχείρησης, τα οποία είναι αναγκαστικά πιο σύνθετα και διαρθρωμένα. Πράγματι, ορισμένες κοινωνικές επιχειρήσεις πραγματοποιούν επενδύσεις ύψους εκατοντάδων χιλιάδων ευρώ οι οποίες δεν θα μπορούσαν να υποστηριχθούν επαρκώς με τη μικροπίστωση.

4.21 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τις ευκαιρίες για τη στήριξη της κοινωνικής καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας και της επιχείρησης που παρέχονται από τα νέα προγράμματα των διαρθρωτικών ταμείων που προτείνονται στις βασικές δράσεις 3 και 4 ή στην πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπογραμμίσει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να δώσουν προτεραιότητα στους εν λόγω τομείς στα εθνικά προγράμματα μεταρρύθμισης, προκειμένου να μπορέσουν οι ίδιοι τομείς να συμπεριληφθούν στην επόμενη περίοδο προγραμματισμού του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου. Επιπλέον, η πρόταση του προγράμματος για την κοινωνική αλλαγή και την καινοτομία θα μπορούσε επίσης να επιτρέψει την πρόσθετη στήριξη για την ανάπτυξη των ικανοτήτων και την αύξηση της χρηματοδότησης για τις κοινωνικές επιχειρήσεις, πράγμα που επιδοκιμάζεται.

4.22 Όσον αφορά τη βασική δράση 1 (Ταμεία κοινωνικής επιχειρηματικότητας), η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρωτοβουλία, αλλά επισημαίνει ότι είναι αναγκαίο να διατηρηθεί η ίδια περιγραφή που περιέχεται στην πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα. Είναι απαραίτητο το εν λόγω ταμείο να θεωρείται ως μία από τις διάφορες μορφές επενδυτικών μέσων που απευθύνονται στην κοινωνική επιχείρηση.

4.23 Θεωρεί σκόπιμο να επανεξεταστεί με λιγότερο περιοριστικό τρόπο το καθεστώς *de minimis* για τις κοινωνικές επιχειρήσεις (βασική δράση 11), ειδικότερα για εκείνες που αφορούν την ένταξη στην εργασία, ακόμη και όταν οι κρατικές ενισχύσεις αναγνωρίζονται απευθείας στην επιχείρηση και δεν χορηγούνται στους εργαζόμενους· η αιτιολόγηση αυτής της θέσης θα μπορούσε να αναζητηθεί στην πρόσφατη περίπτωση του αγγλικού «Big Society Fund» που συγχρηματοδοτήθηκε με ένα σημαντικό ποσό δημόσιου χρήματος το οποίο η Επιτροπή δεν θεώρησε κρατική ενίσχυση λόγω της προφανούς κοινωνικής αξίας της πρωτοβουλίας.

4.24 Είναι θετική η πρόθεση να διευκολυνθεί η πρόσβαση των κοινωνικών επιχειρήσεων στο σύστημα των δημόσιων συμβάσεων (βασική δράση 10). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τα τελευταία χρόνια

διαδραμάτισε καίριο ρόλο, προκειμένου να ενισχυθεί η προώθηση των κοινωνικών ρητρών στις δημόσιες συμβάσεις. Επί μία και πλέον δεκαετία διαπιστώνεται μεγαλύτερη ευαισθησία από την πλευρά των κοινοτικών θεσμικών οργάνων για τα θέματα της κοινωνικής συνοχής και της βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς διαθέτουν πλέον την ωριμότητα να κατανοήσουν ότι, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι μιας πιο ευημερούσας και δίκαιης κοινωνίας, είναι απαραίτητο η οικονομική ανάπτυξη να προωθήσει την περιβαλλοντική βιωσιμότητα και την κοινωνική συνοχή.

4.25 Η Επιτροπή θα πρέπει να συνεχίσει με αποφασιστικότητα την ίδια πορεία, προκειμένου να προωθήσει τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά κριτήρια στο πλαίσιο των κριτηρίων ανάθεσης των δημόσιων συμβάσεων και θα πρέπει να συγκεντρώσει και να κοινοποιήσει τα βέλτιστα μοντέλα –μεταξύ των κρατών μελών– τα οποία λαμβάνουν υπόψη τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές πτυχές στα κριτήρια ανάθεσης. Άλλωστε, το ίδιο το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο με τη νομολογία του οδήγησε στην αναγνώριση της σημασίας αυτών των προϋποθέσεων.

4.26 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τη βασική δράση 6 της Επιτροπής για τη δημιουργία μιας βάσης δεδομένων σχετικά με την πιστοποίηση, με σκοπό να καταστούν τα συστήματα περισσότερο

συγκρίσιμα. Επιπλέον, η Επιτροπή θα πρέπει να διεξαγάγει μελέτη σχετικά με αυτά τα συστήματα, προκειμένου να εντοπίσει συνέργειες και να κοινοποιήσει τα διδάγματα. Στο πλαίσιο αυτής της διερευνητικής εργασίας, η ΕΟΚΕ επεσήμανε ότι είναι αναγκαία τα συγκρίσιμα και ενοποιημένα στατιστικά στοιχεία, η έρευνα και τα δεδομένα στον τομέα της κοινωνικής επιχείρησης. Η Επιτροπή και η Eurostat θα πρέπει να διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο, προκειμένου να διευκολύνουν την αμοιβαία μάθηση στο εσωτερικό της ΕΕ.

4.27 Επιδοκιμάζεται η πρόταση για ένα ενιαίο σημείο πρόσβασης για τα δεδομένα (βασική δράση 8) και θα πρέπει να συνοδευτεί από παρόμοιες πρωτοβουλίες στα κράτη μέλη, προκειμένου να διασφαλιστούν η συμβατότητα και οι συνέργειες.

4.28 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαδραματίζει κεντρικό ρόλο διατηρώντας τη στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης στο πλαίσιο του πολιτικού προγράμματος δράσης και διασφαλίζοντας ότι οι εν λόγω επιχειρήσεις αντιμετωπίζονται αναλόγως· γι' αυτό είναι σημαντική η πρόταση για τη δημιουργία μιας συμβουλευτικής ομάδας για την κοινωνική επιχείρηση, η οποία θα εξετάζει την πρόοδο των μέτρων που προβλέπονται στην ανακοίνωση. Παρόμοιες δομές θα πρέπει να προωθηθούν και στα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες, 23 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON
